

DA ZOUDARDET CÔZ
NAPOLEON.

*Pere a zanto o c'halonou o tridal gant eur joa dener,
o c'houzout e zear da guerc'hat Relegou an Harros da
enezen Santez-Helena, tri mil léo a Franç, e pelec'h e
zeo bet chommet captif epad c'hoec'h vloas, gent mervel,
hac a zeu anfin da veza digasset da entêri da Paris,
e pelec'h e vezo savet dezàn eur bez caër meurbet.*

Var ton : Canomp adare, va brois, victoriou Napoleon.

DIRETIT, Bretonet vaillant; diredit gant hast amâ,
Dazelaou comzeus eur c'hélou ho peurgargo eus a joa:
E zear da guerc'hat relegou ar güir squer eus ar vaillanç
Evit d'net d'o entêri en Paris, capital Franç.

Louis-Philip, hon Roue mad, leun demeus a vadelez,
Soignus bras da gresqi bepret ar gloar er Rouantelez,
A ordren d'ar Prinç a Joinvil, e vab, Prinç leun a galon,
Monet da Santez-Helena da guerc'hat Napoleon.

Qerqent vel ma zeus goulennet diouzar Sozon en renta,
O deveus consantet diouc'h-tu gant eur joa eus ar vrassa.
Qementse zo eur merq certain demeus ar güir union
A rën, a drugare Doue, entre an diou nation.

Ar Gouarnamant en deveus en e furnes decidet
Ma vezo ebars en Ilis Hotel an Invalidet
Entêret corf Napoleon, etouez e harroset côs,
A vev c'hoas eno, o tepord monet d'an ên da repos.

En Hotel an Invalidet eus eur joa eston meurbet,
O sônjal o d'o an enor da zont souden da velet
Deposi corf an Harros bras etouezo, brezellerien,
O d'oa goechal d'o Impalaer grêt eus o c'hourach preuven.

An duc côs Conegliano a zantas eur joa qer vras,
M'en em sônje bars er moment yaouanqêt a drêgont vloas.
Oh! emezo oll, bremâ eo certain contant hor c'halon,
Pa deu da repos en hor c'hreiz hon harros Napoleon.

Tri den demeus a renq huel gant ar Prinç a ya bremâ
D'ambarqi var eur fregaden evit Santez-Helena :
Ar general Bertrand, Las-Cas, deputet a Finister,
Neuze ar general Petit, mignon côs d'an Impaler.

Na eljet qet ober güel choas : Bertrand evel güir vignon,
A heuillas a volonteze vad en exil Napoleon ;
Tad Las-Cas en d'oe an enor da veza eno ive,
Petit a recevas adieu Napoleon d'e arme.

Mes mont a rayo ouspen ze gante var ar fregaden,
Mignonet côs Napoleon, diana eun tri c'hant den.
Rouanes Franç, leun a respet evit ar Religion,
A gass eur bêleg da zivoal relegou Napoleon.

Rentet e Santez-Helena, e voe grêt er vatimant,
Gant eur soign demeus ar vrassa, ractal eur chapel ardant,
En pehini voe deposet relegou Napoleon,
Test da bere voa daoulinet ministr ar Religion.

An Impalaer Napoleon en devoa eur c'hoant esqis
Ma elje e gorf paour eun deiz repos er guær a Baris.
Cetu-ta, goude nontec vloas m'en deus e ene rentet,
E teuer da accomplissa ar pez en d'oa goulennet.

Hac én zo bet biscoas er bed eun harros qer burzudus,
Adalec e stereden vad betec e fin maleürus?
Hanvomp amâ, en e enor, an oll poentchou principal
Demeus e vuez burzudus hac en oll dreist-ordinal.

Ganet er bemzec a viseost, mil seiz-cant nao tri-uguent,
Ne voa c'hoas nemet eur buguel ma voe er servich qerqent.
Er bloa trizec ha tri-uguent voa dija chef escadron;
Ha da bêvar bloas varnuguent ec'h assieje Toulon.

Ar bloavez goude voe hanvet commandant artilleri,
D'an oad a bemp bloas varnuguent, eus an arme'n Itali;
Tri bloas goude general chef demeus ar memes arme,
Hac en trivac'h ha tri-uguent an Egypt a gonqere.

Hanvetqenta consula Franç d'an oad eus a drégont vloas,
Ar bloa goude e Marengo e c'honit eur vataill vras.
Austerlitz, Iena, Friedland, Eylau, zo testou certen
Demeus a c'halloud burzudus Impalaer ar Francisien.

E Waterloo, e mil eiz cant pemzec, an drivac'h even,
Endoac'hoec'h vloas ha daou-uguent pa vlancâse stereden,
Forcet, dre ar circonstançon, en em rentas d'ar Zozon
E guis adversour generus, franc ha leal ha güirion.

Mes ractal gante voe casset tri villêo demeus ar Franç,
D'un enezen horrubl meurbet, elec'h m'oe hep esperanç:
Enezen Santez-Helena, e pini voe prisonnier
Epad c'hoec'h vloas, qen a deuas Doue d'achui e vizer.

Nontec vloas zo ta eo maro en enezen horrubl-ze,
Pell deus ar Franç, abandonet en un draonien drist ené;
Mes, hep dale vo demp rentet, en dezir vras pepini,
Hac e chommo da virviquen en hor c'hreiz da reposi

En pad rën e gaptivite, en devoe evit jolier
An infam Soz Sir Hudson-Low, execrabl d'ar bed antier :
An den vil-ze a dourmante Napoleon bep instant,
Dre bep seurt act a dirantis, dre m'oa eno oll buissant.

Anfin, qement en deveus grêt oc'h argars Napoleon,
M'en deveus ellet dont abenn da gontanti e galon :
An Impalaer brêvet oll dre an nerz eus e boanniou,
Zo qer fêzet na ell mui stourmouz qement a dourmanchou.

Ebars en andret horrubl-se en deus rentet e ene,
Goude qement a drubuillou, entre daouarn e Zoue.
Er bemp mis mae, bloa mil eiz cant unan var nüguent eno
E receo e sacramantchou, hep nep aon eus ar maro.

Endro deàn, leun a zaelou, voa Bertrand ha Montholon,
Daou général, o d'oa heuillet en exil Napoleon ;
An autrou abat Vignali, var an douar daoulinet,
A bede Doue a galon vit an Harros decedet.

Qerqent e zeus bet e vouisqet eus e habit coronal,
Eus e gordon a legion, hac e gleze general,
Pini a zougue e Wagram, e Drest, Moscou, Montmirail,
En Austerlitz ha lec'hiou all, vel trec'hour en peb bataill.

Eur grucifi a voe poset neuze var greiz e beultrin,
Vit ma vije tost d'e galon imach e Grouer divin.
Oll ganonniou an enezen na heanent da denna
Evit annongi voa maro brassa harros ar bed-mâ.

Tri arched a voe grêt neuze da receo e relegou :
Unan plom, unan houarn-güenn, hac un all en accajou.
En hini plom e voe laqet gant e oll accoutramant,
Hac e galon voe dastumet ebars en eur voest arc'hant.

An oll Sozon ha Francisien voa ebars an enezen
A heuille corf Napoleon, coulz hac an estranjourien.
An eiz a vae vce entêret en eun draonien a garrie
Da visita, en e yec'het, vel plaç a dranqilite.

Repos en peoc'h, ô Harros bras ! en ascre eus a Zoue,
Obtenet ec'h eus da venuat demeus abers hon Roue.
Goulen a rejout reposit var riblou rivier Paris,
En creiz pobl Franc, evit receo oll sicouriou an Ilis.

En amzer horrupt hac impi eus ar revolution,
E voa serret an ilisou, ne voa nep Religion :
Napoleon a êruas, a c'halvas ar vëleyen,
Hac a laqas da rën en Franc güir lezen ar gristenien.

Ne alfemp biqen niveri an nombr eus e victoriou ;
An Europ oll a voe test mat voe mestr var an oll vroyou.
Laqat eure brô gaer ar Franc ar c'henta var lein ar gloar,
Dre e vaillantis burzudus, e furnes hac e bouvoar.

Qementse a dle hon douguen da gaout dioutàn memor ;
En voa brassa harros ar bed, commandi rê d'ar victor.
Enor ha gloar ra vo rentet en peb brô d'e relegou,
Ha ra vevo da virviquen e vemor en oll vroyou.

C'houi pereoc'heus bet goechal ar boneur hac an enor
Da veza gant Napoleon cunduet oll d'ar victor,
Requetit oll digant Doue, demeus a fonç ho calon,
Da receo en e varados an trec'hour Napoleon.

Ne hanvimp nemet eur Breiziad etouez qenlies hini
O deus grêt preuven a gourach dirac faç an enemi :
La Tour-d'Auvergn, a Guærahès, da bini vo prest savet
Eur statu gaer er c'hamp-bataill er guær ma zeo bet ganet.

Soudardet Breis ! mar bez un deret dic'houina ho cleze,
Bet memor en Napoleon, ho sello demeus an êe.
Ar zônch-se hepquen ho talc'ho bepret en hent an enor :
Bet dignatao diouz ho tud côs pa guerzent oll d'ar victor.

FIN.

ENTERRAMANT AN IMPALAER NAPOLEON,

AR 15 EUS A VIS QERZU 1840.

Var ton : Sonjit, den abuset, sonjit en eternite!

PETRA a glévàn-me?... Perac an tennou canon?...
Hac êru eo en Franç Relegou Napoleon!...

— Ia, an eiz a vis Dù, en Cherbourg êruet,
Hac en eul lestr a vapeur prest int bet transbordet.

Adalec qær Cherbourg, hac a bep tu eus ar Sên
Eo bordet ar riblou a zoudardet ancien;
Eur bobl niverus meurbet gant hast a ziredas
Vit saludi'r Relegou a Napoleon bras.

Ar bemzec a Guerzu, Paris oll a voa er za,
Vit ellout contempli an arvest eus ar brassa.
Ar bobl a zired en foul, gant glac'har, da velet
Relegou Napoleon, brassa harros voe bet.

Qerqent ha goulou-deiz e clêvet dre ar ruyou
Oc'h ober ar rappel, tambourinou, trompillou;
Un heur goude n'em gavas ar gard national,
Trouprou var droad ha var vare'h a êruas ractal.

Da zeg heur e zoat oll rassamblet var ar blacen,
Hac e tiambarcjot an Impalaer soudan:
Placet voe qerqent gant pomp eno neuze ractal
Gant calz a solemnite er char imperial.

An autrou Arc'hescop, coulz hac an oll véleyen,
Gant devotion vras o devus grêt ar beden;
Qerqent corf an Impalaer gant respect zo douguet
Gant ar zoudardet vaillant hac ar vartolodet.

An autoriteou , eur c'haon bras en o c'halon ,
A heuille gant respect Relegou Napoleon ,
An Deputeet , ar Pared , an oll Generalet ,
Ar Prefetet , ar Mêriou , o c'halon glac'haret.

Oll rejimantchou Franç o devoa bet deputed
Certen nombr eus o zud , vit m'o dije asistet :

An Anmonier a voa ét da Santez-Helena
A voa en penn ar c'hortech en eur stat an trista.

An autrou'r Prinç Joinvil voa gant e etat-major ,
Ar Marechalet Franç voa er plaçou a enor.

Ar char voa oll alaouret , ha goal gaer decoret
A zrapoyou gonezet var an enemiet.

C'hoezec marc'h du a voa demeus ar char amaret ;
Eus a dapissou aour e voant caparaçonet :

Anfin , biscoas ne veljot en nep brô gant eston
Qer caer vel Enterramant hor bras Napoleon.

An êgl imperial , an drapoyou tricolor ,
A zisquele d'an oll e commandjont d'ar victor.

Anfin , da un heur auter e zeo bet êruet

Ar c'horf dirac an Hotel eus an Invalidet.

An Arc'hescop en deus bet commancet an ofiç ,

Hac ar c'horf zo diouc'h-tu antreet bars en ilis.

En violet voa güisqet eno ar vêleyen ,

Evel en Rom da ofiç demeus ar verzerrien.

Ellout rêr assuri penos james nep christen

Pere a voa eno n'anconac'haint birviquen

Tréjou caer Napoleon ebars en e archet ,

En e uniform caera , vel pa vije cousqet.

Ar Prinç eus a Joinvil en deus presantet neuze

Corf an Impalaer gant respect bras d'ar Roue ,

En eur lavarat deàn , a galon contristet ,

Ar c'homzou-mâ gant glac'har hac en daelou beuzet :

« Sir, presanti ràn d'éc'h amâ corf Napoleon.... »

Ar Roue a respont , an encres en e galon ,

Gant eur vouez majestuus hac eun nobl assurance :

« En receo a ràn ouzoc'h en hano eus ar Franç. »

Ar Marechal còs Soult a zalc'he eun oriller
Var bini voa poset cleze an Impalaer ;
Ar general Bertrand voa carguet gant ar Roue
Da laqat var ar vascaon an immortal cleze.

Ret voa beza eno evit güelet an daelou
A scuill soudardet còs, o sònjal er victoriou
A c'honezjont, cunduet gant Napoleon-Vras,
Pini neo mui diraze 'met relegou, sivoas !

Eun devez all aroc e voe güelet gant eston
Daoulinet, o pedi, ouz arched Napoleon,
Ar marechal Soult, stoüet, mantret gant ar glac'har,
E benn entre e zaouarn, casi stoc d'an douar.

Eur music ar c'haera, mes dre donniou truezus,
A scòe ar galon, ha moueziou melodius,
A gane gant majeste *Requiem*, *Kyrie* :
Ar galonou a fraille oll d'an *Dies iræ*.

An ilis oll endro a voa meurbet decoret
A dapisseri zei gant o franchou alaouret,
Hac en creiz an Templ divin e velet ar vascaon
Goarnisset oll a vercou truezus an anaon.

Disqennet eo er bez Napoleon da viqen,
Evel m'en d'oa c'hoantët, er gapital Franç christen :
Etouez an Invalidet e gorf paour a repos ;
E ene, gant graç Doue, a zo er Barados.

Bremâ, ni, Francisien, n'hon eus nemet pedennou
D'adressi da Zoue, en eur stouat hor pennou,
Evit hon Impalaer gant an dud a Ilis :
Lavaromp a greiz calon, *Pater*, *De profundis*.

FIN.